

הסידות בפרשה

הרב יצחק שפירא

פרשת נצבים וראש השנה

תקיעות דמיושב ותקיעות דמעומד

כשם שהדיינים יושבים כשהם דנים, כך בתקיעות דמיושב ה' רוצה שנשב כאשר אנחנו תוקעים בשופר וממליכים אותו. בתקיעות דמעומד אנחנו אומרים שהיכולת שלנו להמליך את ה' מגיעה מה'.

שלום לידידינו היקרים!

חכמינו אומרים (ר"ה טז, א) שתוקעים במיושב ואחר כך תוקעים במעומד כדי לערבב את השטן. מהלשון הזו משמע שהדרך שבה אנחנו תוקעים (מעומד או מיושב) מערבבת את השטן, שכן אחרת חכמינו היו אומרים "מפני מה תוקעים גם לפני התפילה וגם בתוך התפילה" וכיוצא בזה. למה הדרך שבה אנחנו תוקעים מערבבת את השטן?

הישיבה והעמידה של המלאך מט"ט

הגמרא מספרת שאחת הסיבות לכך שאחר (אלישע בן אבויה) כפר היא שהוא עלה לעולמות העליונים, ושם הוא ראה את המלאך מט"ט יושב וכותב את זכויותיהם של ישראל. כיוון שאחר ידע שאין ישיבה למעלה, כלומר שלמלאכים אין רשות לשבת למעלה, היה נראה לו שיש למעלה 'שתי רשויות'. ממשיכה הגמרא ומספרת שהמלאך מט"ט נענש על כך שהוא לא נעמד כאשר הוא ראה את אחר, וכך נתן לאחר מקום לטעות בו, ואחר כך נתנה למלאך מט"ט רשות למחוק את הזכויות של אחר.

הסיפור הזה מובא כאן, כי בו יש משמעות לעמידה ולישיבה, ואם נבין את המשמעות שבסיפור הזה, נוכל לנסות להבין גם את המשמעות של תקיעות דמיושב ותקיעות דמעומד. אבל לפני שנסביר את הסיפור הזה, נראה מקום נוסף שבו העמידה והישיבה משמעותיות:

הדיינים, בעלי הדין והקדוש ברוך הוא

חכמינו אומרים (שבועות ל:): שכאשר דיינים פוסקים את הדין בבית הדין, בעלי הדין עומדים והדיינים יושבים. הדיינים הם המחליטים מה יהיה הדין, מי חייב ומי זכאי, ולכן הם יושבים, ובעלי הדין עומדים ומצפים ביראה, גם כי הם לא יודעים מה יהיה פסק דינם, וגם כי מוטל עליהם לעשות מה שהדיינים אומרים.

הדיינים יושבים, בעלי הדין עומדים, ויש כאן עוד 'מישהו' שעומד, וכפי שכתוב "אלקים ניצב בעדת א-ל". כיוון שהתורה "לא בשמים היא", כביכול גם ה' עומד ומצפה לדעת מה יפסקו הדיינים, כי הדיינים הם המחליטים מה ה' אומר לעשות במקרה הזה.

לאחר ששמנו לב לנקודה הזו, אפשר לחזור ולפרש את הסיפור על אחר והמלאך מט"ט.

תקיעות דמיושב

כאשר המלאך מט"ט כותב את זכויותיהם של ישראל, ניתנה לו הרשות לשבת כי הוא כאילו דיין. כביכול ה' עומד ומצפה לדעת את הדברים הטובים שבניו עשו, והמלאך מט"ט יושב ופוסק את הדין, וכותב את זכויותיהם של ישראל, ובכך מחליט מה יעשה לקדוש ברוך הוא נחת רוח (בדומה למה שאמרו חכמינו על הפסוק "בצדק תשפוט עמיתך – הוי דן את חברך לכף זכות", כלומר כתיבת זכויות היא מעין פסק דין).

זה כמו גבאי של רבי, שבא לספר לרבי את הדברים הטובים שהחסידיים עשו, והרבי עומד דרוך לשמוע, כלומר התענוג של הרבי תלוי בגבאי. כך גם התענוג של ה' תלוי, כביכול, בזכויות שיכתוב המלאך מט"ט, ולכן ניתנה רשות למלאך מט"ט לשבת.

כשם שהמלאך מט"ט יושב כאשר הוא כותב את זכויותיהם של ישראל, כך אנחנו תוקעים את 'תקיעות דמיושב'. אנחנו ממליכים את ה', וכביכול ה' תלוי בהמלכה שלנו והתענוג שלו תלוי בהמלכה שלנו, ולכן אנחנו תוקעים במיושב והוא כביכול עומד ומצפה לראות איך אנחנו ממליכים אותו.

לתקוע במעומד לאחר שתוקעים במיושב

אמנם לאחר כל ההסבר היפה הזה צריך לזכור את המשך הסיפור: כאשר אחר נכנס היה על המלאך מט"ט לעמוד על מנת לא לתת לאחר מקום לטעות בו. הישיבה של המלאך מט"ט עלולה לתת תחושה שה' באמת תלוי בנו, ואז זה ייראה כאילו יש שתי רשויות: אנחנו תלויים בה', וגם ה' תלוי בנו, וזוהי מחשבה פסולה ואסורה.

כאשר אחר חשב את המחשבה הזו, ניתנה רשות למלאך מט"ט למחוק את זכויותיו, כי הוא משתמש בזכויות שלו על מנת לחשוב שה' תלוי בו. המחשבה של אחר שה' תלוי בו היא מחשבה של כפירה בעיקר, ולכן מחקו לו את כל הזכויות. גם כי המחשבה הזו גורמת לזכויות שבעצם לא יהיו זכויות, וגם על מנת שלא יהיה מה שיגרום לו לחשוב שה' צריך אותו וזקוק לו.

האמת היא שהקדוש ברוך הוא לא תלוי בנו, אלא הוא רוצה ובוחר שהנחת רוח שלו תהיה תלויה בנו. המודעות לכך שה' בוחר ורוצה שהנחת רוח שלו תהיה תלויה בנו, גורמת לנו להתאמץ ולעשות לו נחת רוח. לעומת זאת המחשבה שיש בכחינו מצד עצמינו לגרום לו נחת רוח, זה מחשבה כאילו יש שתי רשויות.

אם האדם חושב ונהנה מכך שהוא זה שממליך את ה', והוא זה שבזכותו יש לה' נחת רוח וכו' - זה נותן מקום לשטן לקטרג ולומר שהיהודים כלל לא מתכוונים להמליך את ה' אלא להמליך את עצמם.

באמת מה שהשטן אומר זה לא נכון, שכן אנחנו תוקעים בשופר רק בגלל שזו מצווה, כלומר אנחנו ממליכים את ה' כי זהו רצונו של ה', וה' ציווה אותנו לעשות זאת, ורק לכן אנחנו עושים זאת. וכפי שאומרת הגמרא שם בראש השנה "למה תוקעים בראש השנה - למה תוקעים? רחמנא אמר תקעו!"

אנחנו תוקעים בשופר כדי לקיים את רצון ה' ולעשות לו נחת רוח. אבל בשביל לערבב את השטן, ולא לתת מקום למחשבה שאנחנו מצד עצמנו יכולים להמליך את ה' - אנחנו תוקעים במעומד לאחר שתוקעים במיושב. כשם שהמלאך מט"ט היה צריך לעמוד לאחר שהוא ישב על מנת שלא לתת מקום למחשבות לא טובות, כך אנחנו בראש השנה צריכים לתקוע במעומד לאחר שתקענו במיושב, על מנת שיהיה ברור שאנחנו לא חושבים שה' תלוי בנו, אלא יודעים שה' בוחר ורוצה שהנחת רוח שלו תהיה תלויה בנו. כך התקיעה במעומד לאחר התקיעה במיושב מערבבת את השטן.

כלומר מצד ה' אנחנו באמת יושבים וממליכים אותו, ורק מצידנו, כדי שלא לתת מקום לטעות ולקטרג, אנחנו תוקעים במעומד.

מצד ה', כבר לאחר התקיעות דמיושב אנחנו יוצאים ידי חובה, ולא צריך לתקוע יותר, כי ה' רוצה שנשב ונמליך אותו. אבל מצידנו אנחנו תוקעים גם תקיעות דמעומד, על מנת שלא לתת מקום לטעות ולקטרג. כשם שמצד ה' מספיק תקיעות דמיושב ומצידנו אנחנו תוקעים גם תקיעות דמעומד, כך אפילו בתקיעות דמיושב המנהג היום הוא לעמוד כאשר אנחנו תוקעים בשופר וממליכים את ה'. מצד ה' אנחנו יושבים בהמלכה, ולכן התקיעות נקראות 'תקיעות דמיושב', אבל מצידנו אנחנו עומדים.

ובחרת בחיים

בפרשה כתוב "אתם ניצבים היום... ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב... ובחרת בחיים". ומוסבר בלקוטי תורה שבמילה "היום" הכוונה לראש השנה.

האדם הוא בעל בחירה, ועיקר המשמעות של הבחירה שלו היא שהוא ממליך את ה'. לכל הבריאה אין בחירה, ולכן היא לא ממליכה את ה', ולעומת זאת לאדם ה' נתן את היכולת להמליך אותו, וזוהי הבחירה. זו הסיבה לכך שראש השנה הוא ביום בריאת האדם ולא ביום בריאת העולם, כיוון שראש השנה הוא יום המלכת ה', ורק אדם בעל בחירה יכול לעשות זאת.

עצם הבחירה שלנו היא להמליך את ה' בראש השנה, והבחירה בשאר השנה לקיים מצוות היא פרטים של עצם הבחירה בה' בראש השנה. בראש השנה אנחנו מקבלים עלינו עול מלכות שמים, וממליכים עלינו את ה', ובשאר השנה אנחנו מקבלים עלינו עול מצוות, שזה הפרטים של עצם הבחירה בה'.

שבת שלום, ובתיבה וחתימה טובה!

בית 'עוד יוסף חי'

בראשות הרב יצחק גינזבורג שליט"א